

Předmluva	7
Úvod	11

POČÁTKY VARHAN

Antické varhany	15
---------------------------	----

RANÝ STŘEDOVĚK

Světská praxe	17
Chrámové varhany	17
Povaha bohoslužebného nástroje	18
Zvukový stav	19
Stará vyobrazení varhan	21
Doba zrodu varhan v našich zemích	22

GOTIKA

Historický podklad	23
Portativy	25
Píšťalový stroj	25
Obrazové památky	27
Růst nástroje	27
Výroba a tvar píšťal	29
Aparát vzdušnic a rejstříků	30
Data o varhanicích a varhanách	30
Koncepce vokálního a instrumentálního slohu	31
Světské prvky v hudbě chrámové	32
Varhanáři	32
Církevní normy chrámové hudby	33
Odpor proti varhanám a ničení	35
Zastánci varhan	36
Po kompakrátech	36

RENESEANCE

Počátky české renesance	40
Vlivy nové zvukové orientace	41

Arnold Schlick	42
Diferenciace varhanních hlasů	46
Zevnější úprava	48
Michael Praetorius	48
Význam rozdělení hlasů do různých klavírů varhan	49
Renesanční proměna v Praze.	50
Positivity a regály	51
Svatovítské varhany Ferdinandovy	52
Jiné varhany pražské	56
Varhaníci a varhaníři	58

BAROKO

Po bělohorské porážce	63
Rozkvět baroka	64
Znaky barokních varhan	67
P. Mauritius Vogt	68
Dělení píšťalového stroje na rejstříkové skupiny	70
Skladba varhanních strojů	71
Positiv	71
Stavební rozdělení	74
Rejstříkování	74
Zevněšek	78
Objevy a vynálezy	78
Nástrojový živel v chrámové hudbě.	79
Varhanový základ nových forem hudebních	80
Generalbas	80
Ladění varhan	80
Sloh varhanní hry	81
Klasické varhany pražské	83
Sv. Benedikt	83
Sv. Mikuláš	84
P. Maria před Týnem	85
Sv. František Serafínský.	89
Sv. Jakub	90
Sv. Kliment	93
Sv. Havel	94
Sv. Michal.	95
Sv. Šimon a Juda.	95
Sv. Salvator	96
Sv. Jiljí	97
P. Maria na Karlově	98
Sv. Petr	99
Sv. Jindřich	100
Sv. Ignác	101
Sv. Vojtěch Větší.	102
Sv. Voršila	102
Sv. Kateřina	103
Sv. Tekla u alžbětinek	104
Sv. Tomáš.	104
Sv. Maří Magdalena.	106

Sv. Mikuláš	107
P. Maria na Strahově	110
Svatyně Loretánská a Narození Páně	115
Sv. Vít	117
Josefínské reformy	119
Positivity a regály	130
Varhančí, kantofí a chorregenti	132
Varhanáři	150
Varhanáři — řeholníci	155

ROMANTISMUS A ORCHESTROVOST

Ráz varhan	159
Abbé Vogler	160
Simplifikační pokus v Praze	162
Josef Gartner	167
Tradiční základ stavby varhan	167
Známky změněného vkusu doby	174
Cecilianismus a varhany „reformované“	182
Josef Foerster	182
Období úpadku	185
Varhany v koncertní síni	189
Varhany pražské konservatoře	190
Další chrámové varhany	191
Tuctová výroba	202
Komolení starých dispoic	208
Em. Š. Petr	217
Smetanova síň	219
Jiné varhany	220
Výtvarné hledisko	221
Období 1914—1918	222
Rekvisece	224
Vynálezy a pokroky	225
Normální ladicí tón	227
Varhanářská škola pražská	227
Varhany a liturgie	235
Zvukový ideál nových varhan	238
Odpor proti starým varhanám	239
Rejstříkování	240
Úpadek varhanní hry	242
Spolek pro povznesení hudby církevní	243
Varhanní literatura česká	244
Chorregenti a varhančí	246
Závěr	267

ZVUKOVÝ IDEÁL PRAŽSKÝCH VARHAN 271

Zvuková charakteristika varhan podle stylových období	272
Dispoice — řadění a označování rejstříků	273
Hlasy manuálu nebo hlavního stroje	278
Hlasy pedálu	286
Rejstříkové složení positivu nebo menšího stroje	288

Zvukové možnosti horního stroje	291
Rejstříky prsního positivu	291
Varhany o třech manuálech	291
Dispoziční směr německý a francouzský	293
znaky dispozičního typu pražského	293
Starý zvukový ideál a pokroky doby	306
Pokus o číselné vyjádření zvukovosti	307
Varhany a chrámový prostor	308
Varhanní kruchta	311
ZÁVĚR	313
POZNÁMKY	315
PŘEHLED VARHANNÍCH HLASŮ	338
REJSTŘÍK SVATÝŇ	340
SVĚTSKÉ BUDOVY	342
OBRAZOVÉ PŘÍLOHY	344

SEZNAM KRESEB

Utrechtský žaltář, 9. století (15)	3
Vratislavský (třebeňský) žaltář, 13. století (21, 27)	7
Štutgartský žaltář, 10. století (21)	18
Psalterium tripartitum v Cambridge, 12. století (21)	19
Modlitební kniha sv. Alžběty, 13. století (21)	20
Glossarium Salomonis, 13. století (21)	24
Žaltář v Pommersfelden, 11. století (21)	26
Řecko-latinský žaltář, 13. století (21)	28
Kutnohorská bible, 15. století (25)	31
Křížovnický rukopis (breviář velmistra Lva), 14. století (27)	34
Roudnický rukopis (žaltář), 15. století (27)	35
Kodex z univerzitní knihovny mnichovské, 13. století (29)	39
Schlickovy klaviatury	44
Klaviatura o 38 klávesách	45
Uspořádání trojmanuálových varhan	73
Oktáva krátká a lomená	275
Pedálnice	276
Průběh stopových poloh klaviaturou	280
Týn, mixtura manuálu	302
Týn, cembalo	303
Týn, mixtura positivu	304
Týn, Rauschquint	305
Křivka zvukovosti	308
Týn, půdorys varhanní kruchty	310
Gafurius, De harmonia musicorum instrumentorum, 16. století	314
Žaltář z Belvoir Castle, 13. století (21, 29)	345
Litoměřický kancionál, 16. století (22)	obálka